

SAPFO: PJESME U PROZI

Orsat Ligorio

Zagreb

Pour Ana.

Tu es mon inspiration constante.

I.

1. Lukava Aftodito na šarenu prijestolu, besmrtni rode Zeusov, molim te: ne mori mi prebrižno srce, nego amo hodi! Ti me si već uslišala, čula moj zov iz daleka i sišla s očevih zlatnih dvora u kolima upregnutim u jaram volova, a hitri te i ljupki vrapci vođahu s nebesa preko oblaka i crnice zemlje uz živahan klepet krila. Uskoro vrapci stigoše, a ti, blažena gòspode, besmrtni navukla smiješak pa tražila što li me to nanovo muči i zašto li te u pomoć sada zovem i koga bi li mi poludjelo srce sada htjelo. »Koga da ovaj put na ljubav silim? Tko te, Sapfo, jedi? Ako te sada djevojka neće – ne haj! – sama će te uskoro, da je uzmeš, moliti! Ako sada neće darova primiti, uskoro će ona tebe darivati! Ako te sada ne voli, uskoro će te, makar na silu, najvoljeti! Pomozi mi i u ovaj čas i brigâ me oslobodi i muke! Daj sve što mi srce hoće! Dođi da se skupa za ljubav bijemo.

2. Ovamo, k meni, hodi! s Krete, k ovom presvetom hramu gdje su ti pòsvēćenī jabukov šumarak i žrtvenik vrh kojega se tamjan puši. Ovdje se, među jabukovim granama, gali zvuk studen-potoka, a čitavo mjesto sjenom krije ruža čije drhtave latice uranjaju čovjeka u začarani san. I ledinu imamo gdje konji hode na pašu pored procvalih pramaljetnih pupoljaka, a vjetar piri... Ovdje, Afrodito s Cipra, uzmi... i skladno u zlatne pehare lij nektar i čistu radost.

3. dati u buduće... čuvenih... lijepih i plemenitih... prijatelje, mučiš me... ukor... natekle... jer to... ne tako... nahodi se... ni... shvaćam... zloćē... druge... srca... dobro... 4. srce... općenito... ako mogu... dok mi je... svijetliti pred sebe... (? lijepo) lice...

5. Afrodito s Cipra i vi Nerejke, dajte da mi brat sigurno dospije u ovaj kraj i da mu se obistini sve što mu srce želi! dajte da se iskupi za prošle grijehote i da prijateljima bude na radost, a neprijateljima na žal i svima nam dajte još mnogo sretnih ljeta. Dajte još da sestru obraduje i učini joj čast... žalobnih patnji... kojima je u prošlosti, a sam je trpio... i slušao... građanâ... a ti, Afrodito s Cipra... zanemarivši... zalâ...

6. Hodi!... da vidimo... gospođa Zora... rúkâ blještave pùti... glava... 7. Doriha... zapovijeda, jer ne... obijest... poput mladića... drag... 8. Atido, tebi... 9. zòvē... sve ne... svadbu... učiniti Heri... dok sam živa.

15. blažena... sretan plov... (? neka se iskupi za prošle grijehote)... sa srećom... lukē... Afrodito s Cipra, budi veoma stroga prema njoj i neka se ta

Doriha ne hvasta da se miloj ljubavnici tobože dvaš vratio.

16. Neki kažu da je najljepša stvar na svijetu konjica, drugi pješadija, a treći mornarica – ja mislim da je najljepše ono što čovjek voli. Takvo je mišljenje izvjesno, jer je Helena – koja je ljepotom nadmašila ostale djevojke – napustila veleugledna muža i uputila se put Troje ne misleći ni na kćer ni na voljene roditelje – (? ljubav) ju je zavela... ona me sada podsjetila na Anaktoriju koja je daleko... Radije bih promatrala njen ljupki hod i blještavo joj lice nego lidijska kola i naoružane vojnike... ne može biti... čovjek... moliti da sudjeluje...

17. (? Budi) mi blizu (dok se molim), lijepa gòsposde Hero – tebe u pomoć zvaše i (sjajni) kraljevići loze Atrejeve. Nakon što su se dokazali (u mnogim zgodama), prvo oko (Troje, a zatim i na moru), otisnu se da će na putovanje, a lađe im naši razbiju žali (pa ipak opet su se uputili) tek kad su u pomoć (zazvali) tebe, parca Zeusa i ljupko Semelino čedo. A sada (te i ja molim, blaženice) prema starom... sveta i dobra... djevojke... okolo... biti... stići...

18. sve... reći... (? moj) jezik... ispriopovijedati... a muškarac... veći... **19.** koja čeka... na žrtvama... onu koja ima dobru... koja ide... jer znamo... djělā... i na... a reći... **20.** sjaj... sa srećom... pristati u luku... crnē zemljē... mornari... snažne nalete vjetra... a na kopnu... plov... teret... kad već... mnogo... djela... na kopnu... **21.** žalost... plašljive... starost već kožu... pokriva... u letu trāžī... sjajne.. te uzev... pjevaj nam o onoj ljubičastih skútā... najviše... luta...

22. djelo... lice... ugoditi... zima... bōli... Abantido, molim te, uzmi trzalicu i pjevaj o Gongili dok te lijepu čežnja opet salijeće... jer te njena haljina uzбудila čim si ju ugledala, a meni je to baš drago. I sama me Afrodita s Cipra jednom korila jer sam tražila... ovo... želim...

23. ljubavi... jer kada te pogledam u lice, ni Hermiona se ne daje s tobom staviti i sasvim je prāvo porediti te s plavojkom Helenom... smrtnice, znaj tako ti tvoje... me svih brīgā... rosne obale... bdjeti čitavu noć...

24a. sjetit ćete se... jer smo i same to radile u mladosti... jer mnoge i lijepe... grād... mi... oštre...

24b. živimo... nasuprot... smionost... čovjek... **24c.** tiha glasa **26.** često... jer mi upravo ōnī za koje se skrbim najviše škode... i ja sam svjesna toga...

27. jer si nekada (bila) dijete... hō'mo! sve, pjevajte!... gòvorī, a nama... usluge... jer mi idemo na vjenčanje... i vi to dobro znate pa otpravite onda čim brže djevojke, i neka bogovi imaju... čovjek se ne umije popeti na vrh Olimpa. **29.** odjeća... ogrlice... Gorgo! Girino!

30. noć... djevojke... čitavu noć... da pjevaju o ljubavi među tobom i mlādōm ljubičastih skutā. Hajd', probudi se i hodi po momke vršnjake kako bismo od zabave spavali kraće nego li ptičica koja zvonko previja.

31. Bogovima mi se sličan čini tko pred tobom sjedi i izbliza te sluša dok slatko zboriš i ljupko se smiješ. Sama mi pomisao gali srce i grud, jer kada te spazim – makar i na trenutak – sledim se i riječī nemam i jezik mi trne i tanahni me plam pod kožom nenadano pecka, a na oči mi mrak pada i uši

mi se gluše i znoj se s mene slijeva i dršće čitavo mi tijelo, a ja sam blijeda poput krpe i čini mi se da ću svakog trena umrijeti. Ali sve se daje podnijeti jer...

32. koje su me učinile dostojnom dajući mi svoja djela... **33.** Afrodito sa zlatnim vijencem, kada bi mi se samo to ispunilo! **34.** Zvijezde oko lijepa mjeseca iznova skrivaju svoj blještavi lik kada uštap sije nad (? čitavom) zemljom...

35. tebe ili Cipar ili Paf ili Panaram... **36.** čeznem i žudim... **37.** na moju bol... kamo sreće da žalost i beskućica zadesi onoga tko me kori **38.** žežeš nas **39.** noge joj obavila šarena kožna uzica – prekrasna lidijska ruketvorina... **40.** tebi ću ja... (? na oltaru)... bijêlê kôžê... **41.** moje se mišljenje o vama neće promijeniti jer ste tako lijepe...

II.

42. njima osjećaji sve više i više túpē, a krila im slomljena... **43.** ugodno pušē... mŭka srce... sjêdā... hodite, prijateljice... dan se bliži...

44. Cipar... glasnik je stigao... hitri glasnik Idej ove riječi... »iz ostatka Azije... besmrtnu slavu. Hektor i njegovi druzi lađama preko slane pućine dovode iz svete Tebe i s plačkoga izvora nježnu Andromahu lijepih očiju. Digao se vjetar, stižu s njima mnoge zlatne narukvice i tamnocrvene haljine, šareni nakit, slonovača i bezbrojni srebreni pehari.« Tako reče, a voljeni mu otac smjesta ustane i vijest se proširi njegovim prijateljima po čitavu gradu. Trojanke smjesta upregnu mazge u brza kola, a čitavo se mnoštvo žena i djevojaka nježnih gležnjeva popne na njih... napose Prijamove kćeri... a neženje upregnu konje u kočije... uvelike... vozači... poput bogova... sveto... na Ilij... a lijepi se zvuk frule pomiješao s (kitarom) i bukom praporaka i djevojke zvonko zapjevale svetu pjesmu i božanstvena se skladba do nebesa dizala... i posvuda je na ulicama bilo... posuda i pehara... pomiješao se miris mrće, tamjana i cimeta. Starice su kričale od sreće, a muškarci su skupa na sav glas

pobjedonosno urlali i zazivali Apolona, pogađača i guslača, te pjevali pjesme o Hektoru i Andromasi, koji bijahu bozima nalik.

44a. zlatokosom Febu kojega je rodila Kejeva kći nakon što je legla sa čuvenim Zeusom. Ali Artemida prisegne na očevu glavu velikom zakletvom bogova: »Bit ću djevica zauvijek – neću se udavati i lovit ću po planinskim vrhuncima, samo mi, molim te, učini ovu ljubav«. Tako reče, a otac blaženih bogova klimne u znak pristanka. I bogovi ju i ljudi zovu lovicom na jelene, a to je značajan naslov. Njoj se Ljubav, koja uzima snagu, nikada ne približava...

44b. sjajne (? darove) Muzâ... činī i Haritâ... nježne... ne zaboraviti srdžbu... smrtnicima...**45.** dok god želite... **46.** a ja ću na mekanom uzglavlju odmoriti tijelo... **47.** Ljubav mi je uzdrkala srce poput vjetra koji vitla

gorskim hrašćem. **48.** Stigla si, a ja sam žudjela za tobom, i umirila mi srce rasplamsalo od čežnje. **49.** Atido, nekoć sam te davno voljela... doimala si se malenim i neuglednim djetetom... **50.** jer u prostoj ljepoti uživamo samo dok ju promatramo; dobrota pak pruža neposredan osjećaj ljepote. **51.** ne znam što učiniti, dvoumim se **52.** ne očekujem da će me u zvijezde kovati

III.

53. ovamo (? hodite), Zeusove Harite rumene pùti **54.** došao s nebesa ogrnut tamnocrvenom hlamidom **55.** »Mrtva ćeš tako ležati i nitko se nikada više neće spomenuti ni tebe ni tvojih čežnji jer ne uživaš u pijerijskim ružama – istjerana ćeš i nevidljiva po Hadovu stanu lutati među sjenkama pokojnika.« **56.** ne vjerujem da će se ikada na svijetu naći djevojke koja bi ti bila ravna u pjesmi **57.** koja li te seljanka zavela... obučena po seosku... koja nije kadra navući dronjke preko gležnjeva?

IV.

58. pustiti usta da govore... djevojke, lijepi darovi... onu kojoj je pjesma mila i zvonku svira liru... starost već čitavu kožu... a nekoć su crne kose posijedile... koljena mi više ne podnose teret... poput laneta... što da učinim? ...ne može biti... Zoru rumene pùti... koja nosi do konca svijeta... svejedno zgrabila... supružnika... smatra... kamo sreće da dade... ali ja volim nježnost... to, a što se mene tiče ljubav je poprimila ljepotu i svjetlost sunca.

60. koja ima... čitavu... saslušaj što mislim... dozivam... izneneda prema onom što srce hoće... sve što želiš imati... boriti se sa mnom... popuštajući umišljenoj... jer ti dobro znaš...

62. Naježite se... lovòrikē kada... a sve slađe... nego ono... i onim... putnik... jedva da sam i kada slušao... voljena duša... a sada takve haljine... doći nježan... prve ste došle, lijepu... haljine...

63. Sne, cfnā... navraćaš kada god umor... sladak bog, zaista od boli grozno... odvojiti (moć)... nadam se da neću dijeliti... ništa od blaženikâ... jer ne bih bila tako... nakit i... kamo sreće da mi se obistini... one koji sve...

65. Sapfo, (volim) te... (? kraljica) na Cipru... pa ipak veliko... sve one koje sjajno (? Sunce)... posvuda slava... i tebe na Aherontovu (? žalu)...

67a. (blaženih bogova)... i ovo... duh... zaista nisam volio... a sada... a uzrok ni... ne mnogo... **68a.** jer me od ònē... ipak je bio... jednaku božicama... opak... Andromedu... vīšnĵā... a način... razuzdati objest... Tindarejeve kćeri... i ljupke... ne opet bez varke... Megara... **70.** ići ću... sklada... ples pun radosti... zvonak...

71. Mika... ali neću ti dati da... najvolila prijateljstvo s Pentilejevim kćerima... zlico... neka ugodna pjesma... slatkorječiv... (? pjeva) i zvonke... rosna... **73.** Afrodita... slatkorječivi... bâcī... koja imade... cvate... ròsē...

81. ostaviti... čim brže... a ti, Diko, ljupko vjenčaš kòse i sabireš jedićeve

mladice nježnim rukama. Tko se rêšī cvijećem jamačno će privući pažnju časnih Harita jer se one ne mare za neovjenčano čeljade.

82. Mnasidika, ljepša od nježne Girine... **84.** Artemida **85b.** poput starca **86.** egidonoše (? Zeusa)... Kiterka... duh... čuj moju molitvu ako... na odlasku... moj uzdah... mučne...

88. željela... malo... nošen... i sama znaš... zabòravī... da netko kaže... jer ću te voljeti dok budem (? živa)... velim da sam bila dobra prijateljica... žalostan... gorka... ali zapamti... da ću te... uvijek voljeti... jer... strijélā. **91.** Ireno, nikada mi dosada nisi bila ovako dosadna...

V.

92. ogrtač... boje božura... tamnocrveni ogrtač... (? perzijske) haljine... vijenci... (? lijep)... (? frigijski)... (? perzijski)... (? tamnocrveni)...

94. ...željela bih umrijeti, zaista! Ostavila me u gorkim suzama i rekla: »Eh, Sapfo, kako smo se samo loše provele; nehotice te napuštam.« A ja joj rijeh: »Zbogom i spomeni me se. Znaš koliko mi je stalo do tebe. A ako nećeš, podsjetit ću te na... i svega lijepoga što smo skupa prošle. Uz mene si se vjenčala mnogim cvijećem, ljubičicama, ružama i božurima, a oko bijela si vrata stavljala pletene ogrlice načinjene od cvijeća i... mirisala si se cvijetnom mašću i kraljevskom... na mekoj postelji... nježnu... zadovoljila čežnju... nije bilo ni... svetišta koje nas nije vidjelo, ni šumarak... ni ples... štropot.«

95. Gongila... sigurno neki znak... osobito svima... (? Hermes) je stigao... rijeh: »Gòspāru... ne tako mu svêtē... Nimalo mi se ne sviđa što stojim na zemlji, želim skončati i ugledati rosne lopoče na obali Aheronta.«

96. Sard... često ovamo okreće mîsli... tebe nalik božici koju se lako prepoznaje i tvom se pjevu veoma obradova. Sada se ističe među Lidijkama poput ružoprsta mjeseca vrh svih zvijezda nakon što je minulo sunce na zalazu, a mjesecina se jednolično širi slanom pučinom i procvalim poljima. Pala je lijepa rosa i ruže cvatu i tanahne krasuljice i cvijetna žučka. Ona se često šeće, a uspomena i čežnja za ljupkom Atidom sagorijeva u nježnim joj grudima... íci onamo... ne misleći na ovo... mnogo... pjëvā... sredina... Nije nam lako staviti se s božicama kada je dražest i ljepota posrijedi... Afrodita ìzlī nektar iz zlatne... Pîto rukama... gerestijski rt... drage...

98a. jer moja mati (? veli)... da je u njenoj mladosti bio znak velike rese kada bi djevojka svezala pletenice tamnocrvenom (? povezačom)... ali djevojci je s kosom svjetlijom od plamena baklje bolje da ih uresi procvalim vijencima... netom je sardsku povezaču... jonske gradove...

98b. Za te, Klejo, nemam odakle nabaviti šarenu povezaču, ali Mitilenjaninu... imati... ako... šareni... (naš grad čuva) spomen o izgnanstvu Kleantovih sinova... oni su naime strahovito propali...

99. nakon kratka... Polijanaktove kćeri... sviraju... i primaju u se ud od kože... ljubazno... dršće... Dijete (Lete) i Zeusa... dođi na žrtvovanje... na

odlasku iz zelenog (Grineja)... hram... pjev... sestru... Polijanaktijevičku... želim prokazati mahrito čeljade...

100. dobro je pokrī platnenim pokrivačem **101.** a tamnocrveni rupci... u vjetar, iz Fokeje poslao skupocjene darove. **101a.** A od ispod krilā sīpā zvonku pjesmu, kada žarko ljeto...šireći se...

VI.

102. mati draga, ne umijem tkivo tkati jer me zbog nježne Afrodite obuzela želja za mladićem.

VII.

103. Stoga se približi i kaži... Pjevajte o mladoj lijepih nogu...Zeusovu kćer ljubičastih skuta... Zatamljujući srdžbu poput one ljubičastih skutâ... Časne Harite i pijerejske Muze... Kada pjesme duh... Zvonku pjesmu... Mladoženju, jer drugovi kojima je dozlogrdilo... Kosi odlažući liru... U zlato obuta Zora. **103a.** ...sōbē...ljeponogu mlādū...

Svadbene pjesme

104a. ...Večernjačo, sve što je svijetla zora rasula ti vraćaš: ovcu i jare kući, a materi čedo. **104b.** najljepša zvijezda **105a.** kao slatka jabuka što zrije vrh grane, vrh najviše grane. Berači su je smetnuli s uma – ne nisu je posvema zaboravili, već je ne umijehu dohvatiti. **105b.** ...poput hijacintova cvijeta koji pastiri u gori nogama gaze, a po tlima tamnocrveno cvijeće... **106.** Nadmoćan poput lezbijskoga pjesnika među s trancima. **107.** Čeznem li ja to još za čednošću? **108.** lijepa, ljupka djevojko **109.** »Dat ćemo (? ju)«, veli otac.

110. Čuvaru su vrātā noge dugačke sedam hvati, a obuća mu je od pet volujskih koža na kojoj je radilo deset postolara. **111.** U vis krov – ej svatovi! – dignite, zidari – ej svatovi! Stiže mladoženja nalik Aresu – kudikamo od velika čovjeka veći. **112.** Sretni mladoženjo, proslavi sada brak o kojem si sanjao – djevojka za koju si molio sada je tvoja... držanje ti je zanosno, a oči... kao med slatke, ljubav se prelijeva po ljupkom ti licu... Afrodita te bogato nagradila. **113.** jer, mladoženjo, nema ti više djevojke poput ove **114.** »Čednosti, čednosti, ostavila si me. Gdje li si pošla?« »Nikada ti se više neću vratiti, nikada više.« **115.** S čime da te usporedim, mili mladoženjo? Rado te uspoređujem s tankom grančicom... **116.** zdravo mlādōj i velik pozdrav vrijednom mladoženji **117.** zdravo mlādōj i zdravo mladoženji **117a.** ulaštena ulaza **117b.** večernjača... ej svatovi... ...adonijskoga mu...

Druge Pjesme

118. Hajde, božanstvena liro, kazuj mi glasom stečenim... **119.** ubručić koji kâpā

120. Ali ja nisam srdita po ćudi - u mene je mirna duša. **121.** Ako me voliš, lezi s mladom curom – ne bih podnijela život znajući da sam starija od tebe. **122.** (Sapfo kaže da je vidjela) veoma nježnu djevojku kako bere cvijeće... **123.** zlatom je obuta Zora netom... **124.** i ti glavom, Kaliopo **125.** i ja sam kao djevojčica plela vijence **126.** počivajući na mekanim grudima prijateljice **127.** I opet amo, Muze, za sobom ostavite zlatni (? dvor Zeusov)... **128.** Amo sada, nježne Harite i Muze lijepe kose! **129.** ne sjećaš me se... ili voliš koga drugog više od mene

130. Iznova me trese Ljubav koja uzima snagu. Ona je i primamljiva i opasna i protiv nje se ne da. **131.** Atido, misao ti se na mene omrazila i ti hitaš k Andromedi... **132.** Imam lijepu djevojku koja je nalik zlatnu cvijeću – moja ljubljena Kleja – koju ne bih (mijenjala) ni za čitavu Lidiju ni za dražesnu... **133.** Andromeda je bome dobila ono što ju je išlo... Sapfo, zašto blagodarna Afrodita... **134.** U snu samo razgovarale, Ciparko... **135.** Zašto me, Ireno, Pandionova kći, lasta... **136.** slavuj, vjesnik proljeća ljupka glasa **137.** »Želim ti nešto reći, ali se stidim« »Da si zaista naumio štogod časno i dobro (i da ti na vrhu jezika ne čuči zlobna misao), ne bi se sada stidio pogledati me u oči i s pravom bi mi rekao što želiš.« **138.** Stani, dragi, i prosperi ljubav koja ti je u očima. **139.** bogovi... (odmah...onoga koji ne plače)

140. »Afrodito s Kitere, mre nam nježni Adon – što da radimo?« »Bijte prsi, djevojke, i derite haljine!« **141.** Ondje je bio zamiješan kotlić ambrozije, a Hermes uze bukaru i nali vino bozima. Svi držahu pehare i nazdravljahu tražeći od bogova blagoslov za mladoženju. **142.** Leto su i Nioba bile vrlo prisne **143.** a na obalama uspijevaše zlatni slanetak **144.** onima koji su se zasitili Gorge... **145.** Ne kreći hrpicu! **146.** Ne (tiče) me se ni med ni pčela. **147.** Velim, netko će nas se sjetiti jednom... **148.** Bogataš bez vrline je itekako zloban susjed, ali bogat i vro čovjek – e, to je vrhunac sreće. **149.** Kada duboki (san) zatvori njihove (oči)...

150. Nije red plakati u (kući) pokloniteljica Muzâ. Nama to ne bi dolikovalo. **151.** a crni san obnoć oči (sklapa) **152.** prošarana bezbrojnim bojama **153.** djevojku slatka glasa **154.** Pun je sjao Mjesec, a djevojke oko žrtvenika stale... **155.** Nazivam dobar dan Polijanaktovoj kćeri. **156.** kudikamo milozvučnija od harfe... od zlata zlatnija... **157.** gospođa Zora **158.** (Sapfo svjetuje:) drži lajavi jezik za zubima kada ti srdžba nadima prsa. **159.** (Afrodita kaže:) ti i moj sluga Ljubav...

160. Sada ću spjevati ove ljupke pjesme ne bih li obradovala prijateljice... **161.** pazite na nju...mladoženje...kraljevi gradova. **161.** kojim očima? **162.** ljubavi moja **163.** zove svoga sina **164.** On se sâm sebi čini... **165.** Priča se da je Leda jednom pronašla tamnocrveno jaje, skriveno... **167.** kudikamo bjelije

od jajeta . **168a.** koja voli djecu više od Gele **168b.** Zašao je i Mjesec i Vlašići. Ponoć je, vrijeme prolazi, a ja sama počivam. **168c.** Šarènī se zemlja urešena mnogim vijencima...

Glose

169. vodila bih **169a.** A svadbeni darovi

170. Ovčji rt **171.** nevin **172.** onu koja zadaje boli... **173.** lòzē penjàčicē **174.** jarak **175.** Zora **176.** barbitos, baromos, barmos **177.** haljinica **179.** torbica

180. Hektor **181.** prohodno **182.** išla bih **183.** (vjetar) koji puše s visoka **184.** opasnost **185.** glasa od meda slađeg **186.** nijedna **187.** Múzā **188.** onu koja prede priče **189.** salitra

190. veleznaocu **191.** peršin **192.** zlatni pehari stalka nalik kandži.

Kazalo imena

Abantida, Sapphina učenica 22
Adonis, Afroditin vjerenik 117b, 168, 140
Afrodita, božica ljubavi 1, 33, 73, 96, 112, 133
Afrodita s Cipra 2, 5, 15, 22
Afrodita s Kitere 86, 140, 134
Aheront, rijeka u podzemlju 65, 96
Anaktorija, Sapphina učenica 16
Andromaha, žena Hektorova 44
Andromeda, Sapphina suparnica 68b, 131, 133
Apolon, prethodnik Muzama 44
Ares, bog rata i uništenja 111
Artemida, božica lova i mjeseca 44a
Atrej, kralj u Miken 17
Atida, Sapphina učenica 8, 49, 96, 131
Azija, zemlja na istok od Grčke 44
Cipar 35, 44, 65
Dika, personifikacija pravde 81
Doriha, egipatska hetera 7, 15
Eros v. Ljubav
Feb, nadimak Apolonov 44a
Fokeja, lidijski grad 101
Gelo, utvara na Lezbu 168a=178
Gerestij, rt u Eubeji 96
Girino, Sapphina prijateljica 29, 82
Gongila, Sapphina učenica 22, 96
Gorgo, Sapphina suparnica 29, 144
Grinej, grad u Eolidi 99
Had, zagrobni svijet 55

Harite, božice dražesti i ljepote 44b, 53, 81, 103a, 128
Hektor, Prijamov sin i junak pod Trojom 180
Helena, spartanska nevjesta 16, 23
Hera, žena Zeusova 9, 17
Hermes, svestrani olimpski bog 96, 141
Hermiona Helenina kći 23
Himenej, bog svadbe 111, 117b
Idej, trojanski glasnik 44
Ilij tj. Troja grad u Aziji 44
Irena, Sapphina učenica 91, 135
Kaliopa, zaštitnica epske poezije 124
Kej, otac Letin 44a
Kleant, Mirsilov (v.) predak 98b
Kleja, dijete Sapphino 98b, 132
Kreta 2
Kron, titan koji je stolovao zlatnim dobom 44a
Leto, Zeusova vjerenica 99, 142
Leda, Zeusova vjerenica 166
Lidija, kraj u Maloj Aziji 16, 132
Ljubav, Venerino dijete 44a, 47, 130, 159
Medeja Jazonova ?186
Megara, Sapphina učenica 68b
Mika, Sapphina prijateljica 71
Mirsil, tiranin na Lezbu 98b
Mjesec, Hiperionovo dijete 154, 168b
Mnasidika, Sapphina učenica 82
Muze, pokroviteljice umjetnosti 44b, 103a, 127, 128, 150, 187
Nioba Amfionova 142
Olimp, stan bogova 27
Ovčji rt na maloazijskoj obali 170
Paf, grad na Cipru 35
Pandion, kralj u Ateni 135
Panoram, grad na Siciliji 35
Pentilej, sin Orestov 71
Pijerija, kraj u Makedoniji 55, 103a
Pito, božica nagovora 96
Plak, gora u Miziji 44
Plejade ili Vlašići, Atlantove kćeri 168b
Polijanakt, domaćin na Lezbu 99, 155
Prijam, kralj u Troji 44
Sappho 1, 65, 94, 133
Sard, perzijska kula 96
Semela, Zeusova vjerenica 22

Teba, grad u Beotiji 44
Tindarej, kralj u Sparti 68b
Zeus, nebeski otac 22, 53, 786, 99, 103a
Zora, Sunčeva sestra 1, 6, 58, 103a, 123, 157, 175

IZA PRIJEVODA

Jezik

Eolskim se dijalektom naziva beotski, tesalski i lezbijski govor. Tesalski se može dalje podijeliti na farsalski i lariški. U usporedbi se s jonskim i dorskim pradijalektom predak eolskih dijalekata odlikovao malim brojem zajedničkih inovacija. No, eolski su se govori ubrzo počeli mjenjati pod utjecajem susjednih dijalekata. Najviše je pretrpio beotski, koji se izobličio pod utjecajem jonsko-atičkoga. Tesalski je pao pod utjecaj sjeverozapanog dijalekata, a lezbijski se poveo za jonskim. Prema tome, eolski objedinjuje različite arhaične govore od kojih je najistaknutiji književni lezbijski govor – jezik Sapfinih i Alkejevih pjesama.

Arhaizmi

Eolski je sačuvao pgrč. *ā, usp. eol. ματηρ < ie. *meh₂ter-. U jonsko je atičkom taj vokal promijenio boju i zatvorio se prema [e:], usp. at. μήτηρ. Usporedi i lezb. λαθα, ἄδομαι umjesto λήθη, ἦδομαι. Kasnije je to [e:] poraslo u [i:]. Ie. se labiovelari ispred prednjih vokala obično palataliziraju, usp. at. τέτταρες, jon. τέσσερες, dor. τέτορες < ie. *k^wetwores. No u eolskom palatalizacije nema: lezb. πισυρες, beot. πετταρες. Usporedi i lezb. σπελεω, σπολα umjesto στελέω, στολή. Digamma je nakon šestog stoljeća opstala samo u tesalskom i beotskom, a i ondje samo na početku riječi, usp. beot. φέπος < ie. *wek^w-. U lezbijskom nestade prije Sapfina vremena. Na morfološkom je planu tesalski sačuvao tematski genitiv: tes. -οι(ο) < ie. *-osyo. Usporedi i ἀργυρροι, Φιλομοροτοι umjesto ἀργυρίου, Φιλομβρότου. U zamjениčkoj je promjeni eolski sačuvao ἔγων s dočetnim -v. Usporedi odmah i ved. *ahá* .

Zajedničke inovacije

Ie. se slogotvorni sonanti ponekad vokaliziraju vokalom o, usp. δεκοτος < ie. *dekmtos. Usporedi i βροχυς, στροτος umjesto βραχύς στρατός. Konsonantske grupe *sR i *Ry krata prethodni vokal umjesto da ga produže, usp. ἔμμι < *h₁esmi. Usporedi i ὕμμες, ἀερρω umjesto ἡμεῖς, ἀείρω. Na morfološkom je planu osobit dativ množine konsonantskih osnova na -εσσι. On je vjerojatno postao prema formuli λόγος : λόγοις :: παντες : x, gdje je x παντεσσι. Usporedi i lezb. πολιεσσι, βασιληεσσι umjesto πόλεσι,

βασιλεῦσι. Patronimici se tvore od osnove i završetka -ιο-ς. U drugim se dijalektima ti pridjevi jednostavno mijenjaju genitivom očeva imena. No, najviše je osobitosti u konjugaciji. Glagoli su s osnovom na vokal zamijenili tematsku sklonidbu atematskom. Usporedi lezb. τιμαμι, φιλημι, δηλωμι umjesto τιμάω, φιλέω, δηλώω. Jamačno se radi o praeolskoj pojavi iako to nije tako u beotskom. Taj je dijalekt naknadno vratio tematsku promjenu pod utjecajem jonsko-atičkoga. Dodatnu je promjenu doživio i infinitiv atematskih glagola. On završava na -μεν(αι). Usporedi beot. i tes. εἶμεν, lezb. ἐμμεν(αι) umjesto εἶναι. Particip se aktivnog perfekta tvori sufiksom -οντ-. Usporedi lezb. γεγονοντα, κατεληλυθοντος umjesto γεγονότα, κατεληλυθότος. Taj je particip preoblikovan po uzoru na particip prezenta nakon što se ie. *-wos- razvilo u problematično pgrč. *-woh-.

Samostalne inovacije

Osobiti su razvoj u beotskom i tesalskom doživjeli dugački vokali i prednji diftonzi. Dugački se vokali fonetski zatvaraju: ie. *ē > tes. ει [ē̄], beot. ει [ē̄], ie. *ō > tes. ου [ō̄]. Usporedi tes. δει, χουρα, beot. μει umjesto δή, χώρα, μή. Prednji su se vokali za to vrijeme monoftongizirali ie. *ey, *oy, *h₂ey > beot. ι [ī], οε, υ [ȳ] αε, η [ē̄]. Usporedi ἐχι, Φυκία, Θηβηος umjesto ἔχει, οἰκία, Θηβαῖος. No, u tesalskom monoftongizacije nema. Samo u lariškom ie. *h₂ey > αι, ει [ē̄]. U lezbijskom se dogodilo više zasebnih inovacija. Srednji je vokal o povišen u υ ispred labijalâ, usp. ὄνυμα < ie. *h₃nomh₃. Usporedi i στομα, ὕμοι umjesto στόμα, ὄμοῦ. Konsonantska se grupa *-Vns- pojednostavila u -Vισ-, usp. τοις < ie. *tons. Usporedi i ταις, παισαις umjesto τάς, πάσαις. Ie. *s nestaje i na početku riječi, a sekundarno -s- nastaje od grupe *-ti-, usp. Φεθεν, βροδον umjesto σέθεν, ῥόδον. Na fonološkom je planu k tome za lezbijski karakteristična psiloza (izostanak aspiracije) i baritoneza (povlačenje naglasaka): ἵππος, ῥέθος, θεός, δύνατον, παιῖδος umjesto ἴππος, ῥέθος, θεός, δυνατόν, παιδός. Na morfološkom je planu lezbijski samostalno pokratio posljednje slogove u trećem licu množine imperativâ, usp. akt. -ντων i medpas. -σθον. Budući da se ti oblici inače obrazuju prema trećem licu jednine, gdje je vokal po postanju dug, očekivali bismo nepokraćene oblike. Usporedi ἀγοντων umjesto ἀγόντων.

Sažetak fonološkoga razvoja:

ie.	pgrč.	peol.	tes.	beot.	lezb.	ie.	pgrč.	peol.	tes.	beot.	lezb.
*p	*p	*p	π	π	π	*w	*w	*w ⁴ , 0 ²	F, 0	0	F, 0
*t	*t	*t	τ	τ	τ	*t _h	*a, *am ⁵	*o, *om ⁵	α, ομ	α, ομ	α, ομ
*k	*k	*k	κ	κ	κ	*k _h	*a, *am ⁵	*o, *on ⁵	α, ον	α, ον	α, ον
*k̥	*k	*k	κ	κ	κ	*l̥	*la	*lo	λο	λο	λο
*k ^w	*k ^w	*p	π	π	π	*r̥	*ra	*ro	ρο	ρο	ρο

*b	*b	*b	β	β	β	*i	*i	*i	ι	ι	ι
*d	*d	*d	δ	δ	δ	*u	*u	*u	υ	ου	υ
*g	*g	*g	γ	γ	γ	*h ₁	*e	*e	ε	ε	ε
*ǵ	*g	*g	γ	γ	γ	*h ₂	*a	*a	α	α	α
*g ^w	*g ^w	*b	β	β	β	*h ₃	*o	*o	ο	ο	ο
*b ^h	*p ^h	*p ^h	φ	φ	φ	*e	*e	*e	ε, ι ⁶	ε, ι ⁵	ε
*d ^h	*t ^h	*t ^h	θ	θ	θ	*o	*o	*o	ο	ο	ο
*g ^h	*k ^h	*k ^h	χ	χ	χ	*h ₂ e	*a	*a	α	α	α, ε
*ǵ ^h	*k ^h	*k ^h	χ	χ	χ	*ē	*ē	*ē	ει	ει	η
*g ^{wh}	*k ^{wh}	*p ^h	φ	φ	φ	*ō	*ō	*ō	ου	ω	ω
*s	*s ¹ , *h ²	*s ¹ , *o ²	σ, 0, ζ	σ, 0, ζ	σ, 0, ζ	*eh ₂	*ā	*ā	ā	ā	ā
*m	*m, *n ³	*m, *n ³	μ, ν	μ, ν	μ, ν	*ey	*ey	*ey	ει	ι	ει, η
*n	*n	*n	ν	ν	ν	*oy	*oy	*oy	οι	οε ⁸ , υ	οι
*l	*l	*l	λ	λ	λ	*h ₂ ey	*ay	*ay	αι, ει	αε ⁸ , η	αι
*r	*r	*r	ρ	ρ	ρ	*ew	*ew	*ew	ευ	ευ	ευ
*y	*y ² , *dv ⁴	*o ² , *z ⁴	0, ζ	0, ζ	0, ζ						

Bilješke: 1 – na početku i na kraju riječi; 2 – intervokalno; 3 – na kraju riječi; 4 – na početku riječi; 5 – ispred vokala; 6 ispred α i ο; 8 – prijelazni oblici.

Izvori za Sapfin životopis

P. Oxy. 1800 fr. 1; Suda Σ 107 (iv 322s. Adler); Suda Σ (iv 323 Adler); Ael. V. H. 12. 19 (p. 135 Dilts); Marm. Par. Ep. (p. 12 Jacoby); Euseb. Chron. Ol. 45. 1 (p. 99 Helm, ii 93 Schöne), Str. 12. 2. 3 (iii 65s. Kramer); Athen. 13 598bc, 599cd (iii 318 320s. Kaibel); Hdt. 2. 134; Ael. ap. Stob. Flor. 3. 29. 58 (iii 638s. Wachsmuth-Hense); Poll. 9.84 (ii 171 Bethe); Str. 13. 2. 4 (iii 66 Kramer); Ov. Her. 15. 61s.; P. Oxy. 2506 fr. 48, col. iii, vv. 36–48; Athen. 13. 596cd (iii 314s. Kaibel); Ov. Her. 15. 63–70; Porphyr. in Hor. Epist. 1. 19. 28 (p. 362 Holder); Hor. Carm. 2. 13. 24s.; Ov. Her. 15. 15–20, 201s.; Max. Tyr. 18. 9 (p. 230s. Hobein); Philostr. Vit. Apoll. 1. 30 (i 32 Kayser); Sen. Epist. 88. 37 (p. 321 Reynolds); Str. 10. 2. 9 (ii 348 Kramer); Cic. Verr. 2. 4. 125–127; Athen. 10. 450e (ii 479 Kaibel); Athen. 11. 487a (iii 72 Kaibel); Anth. Pal. 7. 14 = Anth. Pal. 7. 17; Schol. metr. Pind. Pyth. 1 (ii 5s. Drachmann); Heph. Poem. 1. 2 (p. 63 Consbruch); Caes. Bass. de metr. (6. 258 Keil); Phot. Bibl. 161 (p. 103a Bekker, ii 123s. Henry); Mar. Vict. ars. gramm. (6. 161 Keil); Hor. Epist. 1. 19. 28; Anth. Pal. 9.190. 7s.; Dion Hal. Comp. 19 (vi 85 Usener-Radermacher); Plut. Mus. 16. 1136c (vi 3. 13 Ziegler); Athen. 14. 645b (iii 401 Kaibel); Athen. 14. 639a (iii 410 Kaibel); Sud. 1496 (ii 138 Adler); Str. 13. 2. 4 (iii 67 Kramer); Dion. Hal. Δ Dem. 40 (v214ss. Usener-Radermacher); Anth. Pal. 4. 1. 5s.; Ov. Her. 15. 29s.; Demetr. Eloc. 132. (p. 132 Rhys Roberts); Men. Rh. π. ἐπιδ. (9. 132, 235s. Walz, 3. 333, 334s. Spengel); Apul. Apol. 9 (p. 10 Helm); Ov. Trist. 2. 363–365; Himer. Or. 28.2 (p. 128s. Colonna); Hor. Carm. 4. 9. 9–12; Themist. Or. 13. 170d-171a (p. 209 Dindorf, p. 245 Downey); Aul. Gell. Noct. Att. 19. 9. 3s. (p. 573 Marshall); Plut. Mul. Virt. 243b (ii226 Nachstädt); Anth. Pal. 5. 132. 7; Cat. 35. 16s.; Anth. Pal. 7. 15; Anth. Pal. 7. 407; Anth. Pal. 9. 189; Anth. Pal. 9. 506; Tz. π. Πινδ. μετρ. 20–22 (Cramer, An. Par. i 63).

Gdje se fragmenti nalaze?

1. D. H. Comp. 23 (vi 114ss. Usener-Radermacher) (+ P. Oxy. 2288) 2. Ostrakon Flor. 3. P. Berol. 5006 (vv. 1–10) + P. Oxy. 424 (vv. 6–18) 4. P. Berol. 5006 5. P. Oxy. 7 + 2289. 6. P. Oxy. 2289 fr. 1 (a) + (b) 7. P. Oxy. 2290 fr. 2 8. P. Oxy. 2289 fr. 3 9. P. Oxy. 2289 fr. 4 15. P. Oxy. 1231 fr. 1 cp- i 1–12 + fr. 3 16. P. Oxy. 1231 fr. 1 col. i 13–34, col. ii 1 + 2166(a) 2 (Ox. Pap. xxi p. 122) + P.S.I. 123, 1–2 17. P.S.I. ii 123. 3–12 + P. Oxy. 1231 fr. 1 col. ii 2–21 + 2166(a) (Ox. Pap. xxi p. 122) + 2290 fr. 9 18. P. Oxy. 1231 fr. 1 col. ii 22–2719. P. Oxy. 1231 fr. 2 20. 19. P. Oxy. 1231 fr. 9 + 2166(a)4A (Ox. Pap. xxi p. 122) 22. P. Oxy. 1231 fr. 12, 15 23. P. Oxy. 1231 fr. 14 24a. P. 22. 24.(a) Oxy. 1231 fr. 13 + 2166(a)7a (Ox. Pap. xxo p. 124) 26. P. Oxy. 1231 fr. 16 27. P. Oxy. 1231 fr. 50–54 + 2166(a)5 (Ox. Pap. xxi p. 123) 29. (6a) P. Oxy. 1231 fr. 19 + 2166(a)4B (Ox. Pap. xxi p. 122) 30. P. Oxy. 1231 fr. 56 + 2166(a)6A 31. »Longinus« de subl. 10. 1–3 (pp. 14s. Russel) + P.S.I. (v. fr. 213B) 32. Ap. Dysc. Pron. 144a (i 113 32. Schneider) 33. Ap. Dysc. Synt. 3. 247 (ii 350 Uhlig) 34. Eust. Il. 729. 20 35. Strab. 1. 2. 33 (i 60s. Kramer) 36. Et. Gen. (p. 31 Calame) 37. Et. Gen. (p. 36 Calame) 38. Ap. Dysc. Pron. 127a (i 100 Schneider) 39. Schol. Ar. Pax 1174 (p. 205 Dübner) 40. Ap. Dysc. Pron. 104c (i 81 Schneider) (v. inc. auct. 13) 41. Ap. Dysc. Pron. 124c (i 98 Schneider) 42. Schol. Pind. Pyth. 1. 10 (ii 10 Drachmann) 43. P. Oxy. 1232 fr. 1 col. i 5–9 44. P. Oxy. 1232 fr. 1 coll. ii, iii, fr. 2 + 2076 col. ii 44.A (= Alc. 304 L. - P.) P. Fouad 239 45. Ap. Dysc. Pron. 119b (i 93 Schneider) 46. Hdn. π. μov. λέξ. β' 36 (ii 945 Lentz) 47. Max. Tyr. 18. 9 (p. 232 Hobein) 48. Iulian. Ep. 183 (p. 240s. Bidez-Cumont) 49. Heph. Ench. 7. 7 (p. 23 Consbruch) 50. Galen. 8. 16 (i 113 Marquardt) 51. Chrysipp. π. ἀποφ. 23 (S.V.F. ii 57 Arnim) 52. Hdn. π. μov. λέξ. α' 7 (ii 912 Lentz) 53. Schol. Theocr. 28 arg (p. 334 Wendel) 54. Poll. 20 124. (ii 227 Bethe) 55. Stob. 3. 4. 12 (iii 221s Wachsmuth-Hense) 56. Chrysipp. π. ἀποφ. 13 (S.V.F. ii 55 Arnim) 57. Athen. 21bc (i 46 Kaibel) 58. P. Oxy. 1787 fr. 1. 4–25, fr. 2. 1 + fr. nov. (Lobel Σ. μ. p. 26) 60. Halle 3 = P. Oxy. 1787 fr. 44 62. P. Oxy. 1787 fr. 3 col. ii 3–14 63. P. Oxy. 1787 fr. 3 col. ii 15–24 65. P. Oxy. 1787 fr. 4 67a. P. Oxy. 1787 fr. 5 68a. P. Oxy. 1787 fr. 7 + fr. nov. (Lobel Σ. μ. p. 32 + Ox. Pap. 21, 135) 70. P. Oxy. 1787 fr. 13 71. P. Oxy. 1787 fr. 13 + eiusdem pap. fr. (Ox. Pap. xxi 135) 73a. P. Oxy. 1787 fr. 11 81. Athen. 15. 674e (iii 491 Kaibel) (vv. 4–7) + P. Oxy. 1787 fr. 33 (vv. 1–5) 82a. Heph. Ench. 11. 5 (p. 36 Consbruch) 84. P. Oxy. 1787 fr. 37 + 41 85b. P. Oxy. 1787 fr. 38 86. P. Oxy. 1787 fr. postmodo repertum = 2166(d)I 88. P. Oxy. 2290 91. Heph. Ench. 11. 5 (vid. fr. 82) 92. P. Berol. 9722 fol. 1, Berliner Klassikertexte 5. 2 p. 12 + Diehl A.L.G.2 1. 4 p. 57s. 94. P. Berol. 9722 fol. 2, Berliner Klassikertexte 5.2 p. 12ss. + Lobel Σ. μ. p. 79 95. P. Berol. 9722 96. P. Berol. 9722 fol. 5, Berliner Klassikertexte 5. 2 p. 15ss. + Lobel Σ. μ. p. 80 98. P. Haun. 301 99. (= Alc. 103.A Voigt) P. Oxy. 2291 100. Poll. 7. 73 (ii 73 Bethe) 101. Athen. 9. 410e (ii 395 Kaibel) 101a. Demetr. Eloc. 142 (p. 33 Radermacher) = Alc. 347.(b) 102. Heph. Ench. 10. 5 (p. 34 Consbruch) 103. P. Oxy. 2294 103b. (Voigt) (= inc. auct. 26 L.-P.) P. Oxy. 2308 104a. Demetr. Eloc. 141 (p. 33 Radermacher) 104b. Himer. Or. 46. 8 (p. 18 Colonna) 105a. Syrian. in Hermog. Id. 1. 2 (i 15 Rabe) 105b. Demetr. Eloc. 106 (p. 26 Radermacher) 106. Demetr. Eloc. 146 (p. 34 Radermacher) 107. Ap. Dysc. Coni. 490 (i 223 Schneider) 108. Himer. Or. 9. 19 (p. 84. Colonna) 109. Epim. Hom. (Anecd. Oxon. i 190 Cramer) 110. Heph. Ench. 7. 6 (p. 23 Consbruch) 111. Heph. Poem. 7. 1 (p. 70 Consbruch) 112. Heph. Ench. 15. 26 (p.55s. Consbruch) (π. ἀσυναρτηθτων) 113. D. H. Comp. 25 (vi 127s. Usener-Radermacher) 114. Demetr. Eloc. 140 (p. 33 Radermacher) 115. Heph. Ench. 7. 6 (p. 23 Consbruch) 116. Serv. in Verg. Gerog. 1.31 (iii 1,139s. Thilo-

Hagen) **117**. Heph. Ench. 4.2 (p. 13 Consbruch) **117a**. Hsch. Ξ 85 117b. Mar. Plot. Sacerd. gramm. **117b**. iii 3 (vi 517 Keil) **118**. Hermog. Id. 2. 4 (p. 334 Rabe) **119**. Schl. Aristoph. Plut. 729 (p. 364 Dübner) **120**. Et. Mag. 118. 2. 43 **121**. Stob. Ecl. 4. 22. 112 (iv 543 Wachsmuth-Hense) (ὄτι ἐν τοῖς γάμοις τὰς τῶν συναπτομένων ἡλικίας χρὴ σκοπεῖν) **122**. Athen. 12. 554b (iii 223 Kaibel) **123**. Ammon. Diff. 75 (p. 19 Nickau) **124**. Heph. Ench. 15. 4 (p. 48 Consbruch) **125**. Schol. Aristoph. Thesm. 401 (p. 267 Dübner) **126**. Et. Gen. (p. 22 Calame) = Et. Mag. 250. 10s **127**. Heph. Ench. 15. 25 (p. 55 Consbruch) **128**. Heph. Ench. 9. 2 (p. 30 Consbruch) **129**. Ap. Dysc. Pron. 83bc (i66 Schneider) **130**. Heph. Ench. 7.7 (p. 23 Consbruch) **131**. Heph. Ench. 7.7 (v. ad fr. 130) **132**. Heph. Ench. 15.18 (p. 53s. Consbruch) **133**. Heph. Ench. 14.7 (p. 46 Consbruch) **134**. Heph. Ench. 12.4 (p. 39 Consbruch) **135**. Heph. Ench. 12.2 (p. 37s. Consbruch) **136**. Schol. Soph. El. 149 (p. 110 Papageorg.) **137**. Arist. Rhet. 1367a (p. 47 Römer) **138**. Athen. 13. 564d (iii 244 Kaibel) **139**. Philo (P. Oxy. 1356 fol. 4a 14ss. + Lobel Σ. μ. p. 55) **140**. Heph. Ench. 10.4 (p. 33 Consbruch) **141**. Athen. 10. 425d (ii 425 Kaibel) **142**. Athen. 13. 571d (iii 259s. Kaibel) **143**. Athen. 2. 54f (i 127s. Kaibel) **144**. Hdn. π. κλίσι. ὄνομ. (ap. Aldi Thes. Cornucop. 268v: v. Choerob. ii. lxx 43s. Hilgard) = cod. Voss. gr. 20 (Reitzenstein Gesch. Et. 367) **145**. Schol. Ap. Rhod. 1. 1123 (p. 99s. Wendel) **146**. Trypho Trop. 25 (Rhet. Gr. viii 760 Walz) **147**. Dio Chrys. 37.47 (ii 29 Arnim) **148**. Schol. Pind. Ol. 2. 96f (i 85s. Drachmann) **149**. Ap. Dysc. Pron. 126b (i 99 Schneider) **150**. Max. Tyr. 18. 9 (p. 232 Hobein) **151**. Et. Gen. (p.19 Calame) = Et. Mag. 117. 14ss **152**. Schol. Ap. Rhod. 1. 727 (p. 61 Wendel) **153**. Atil. Fort. Ars 28 (vi 301 Keil) (de metris Horatii) **154**. Heph. Ench. 11. 3 (p. 35 Consbruch) (π. ἰωνικοῦ τοῦ ἀπὸ μείζονος) **155**. Max. Tyr. 18. 9d (p. 231 Hobein) **156**. Demetr. Eloc. 161s (p. 37 Radermacher) **157**. Et. Gen. (p. 18 Calame) = Et. Mag. 174. 43ss **158**. Plut. de cohib. ira 456e (iii 167 Pohlenz-Sieveking) **159**. Max. Tyr. 18.9g (p. 232 Hobein) **160**. Athen. 13.571d (v. fr. 142) **161**. P. Bouriant 8.91ss (v. A. P. F. 10, 1932, p. 3) **162**. Choerob. in Theodos. (i 193 Hilgard) **163**. Iulian. Ep. 193 (p. 263 Bidez-Cumont) **164**. Ap. Dysc. Pron. 136b (i 107 Schneider) **165**. Ap. Dysc. Pron. 106a (ii 82 164. Schneider) **166**. Athen. 2. 57d (i 134 Kaibel) **167**. Athen. 2. 57d (v. fr. 166) **168a**. Zenob. 3. 3 (ii 58 Leutsch- 166. 167. Schneidewin) **168b**. (Voigt) (=fr. adesp. 976 P.M.G.) **168c**. (Voigt) (=fr. adesp. 964 P.M.G.) Demetr. Eloc. 164 (p. 37 Radermacher) **169**. Schol. Il. 14. 241 (ἐπισχοίης) (ii 46 Dindorf) **169a**. (Voigt) Hsch. A 1621 **170**. Strab. 13.1.68 (iii 62 Kramer) **171**. Phot. (p. 57 Reitzenstein) **172**. Max. Tyr. 18.9h (p. 232 Hobein) **173**. Choerob. in Theodos. (ii 331 Hilgard) **174**. Orion (3.12ss Sturz) **175**. Ap. Dysc. Adv. 596 (i 183 Schneider) **176**. Athen. 4. 182f (398 Kaibel) **177**. Poll. 7. 49 (ii 65 Bethe) **178**.=**168a**. **179**. Phrynich. Praep. Sophist. (p. 60 von Borries) **180**. Hch. E 1750 (ii 56 Latte) **181**. Schol. Lond. in. Dion. Thrac. Art. 6 (p. 493 Hilgard) **182**. Schol. Il. 14. 241 (v. fr. 169) **183**. Porphy. ad Il. 2. 447 (i 41 Schrader) **184**. Choerob. in Theodos. Can. (i 270 Hilgard) **185**. Philostr. Imag. 2. 1 (ii341 Kayser) **186**. Io. Alex. τον. παρ. (p. 4 Dindorf) **187**. Epim. Hom. (Anecd. Oxon. i 278 Cramer) **188**. Max. Tyr. 18.9h (p232 Hobein) **189**. Phrynich. 272 (p. 89 Fischer) **190**. Schol. A Il. 3.219 (ἄλδρεϊ) (i 152 Dindorf) **191**. Poll. 6.107 (ii 31 Bethe) **192**. Poll. 6.98 (ii 28 Bethe).

Bibliografija

a) Tekst

1. Bergk, Theodor. 1923. *Poetae lyrici Graeci*. Leipzig: Teubner.
2. Campbell, D. A. 2002. *Greek Lyric*. London: Loeb Classical Library.
3. Dhiel, Ernst. 1936. *Anthologia lyrica Graeca*. Leipzig: Teubner.
4. Edmonds, J. M. 1958. *Lyra Graeca*. Harvard University Press.
5. Lobel, E. - Page, D. 1997. *Poetarum Lesbiorum Fragmenta*. Oxford: Clarendon Press.
6. Shickel, Joachim. *Sappho: Strophen und Verse*. Frankfurt a/M: Insel.

b) Dijalekt

1. Bechtel, Friedrich. 1921. *Die griechischen Dialekte*. Berlin: Weimannsche Buchhandlung.
2. Hamm, Eva-Maria. 1958. *Grammatik zu Sappho und Alkaios*. Berlin: Akademie-Verlag.
3. Meister, Richard 1882-89. *Die Griechischen Dialekte*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht.
4. Risch, Ernst. 1946. *Sprachliche Bemerkungen zu Alkaios*. *Museum Helveticum* 3, 253-6.
5. Schmitt, Rüdiger. 1991. *Einführung in die griechischen Dialekte*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
6. Thumb, Albert. 1939-59. *Handbuch der griechischen Dialekte*. Heidelberg: C. Winter.

c) Prijevodi

1. Dionizije, Sabadoš. 1956. *Grčko pjesništvo*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Ježić, S. - Krklec, G. *Antologija svjetske lirike*. Zagreb: Kultura.
3. Rac, Koloman. 1909. *Primjeri iz grčke književnosti u hrvatskom prijevodu*. Zagreb: Kraljevska vlada.
4. Rac, Koloman. 1916. *Antologija stare grčke lirike*. Zagreb: Matica hrvatska.
5. Senc, Stjepan. 1894. *Primjeri iz grčke književnosti u hrvatskom prijevodu*. Zagreb: Kraljevska vlada.
6. Smerdel, Toni. 1960. *Palatinska antologija*. Zagreb: autorova naklada.
7. Smerdel, Toni. 1961. *Sapfo: Lirika*. Beograd: Nolit.
8. Sovre, Anton. 1964. *Starogrška lirika*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
9. Škiljan, Dubravko. 1971. *Iz grčke lirike*. Zagreb: autorova naklada.